

Αθήνα 20.5.2015

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

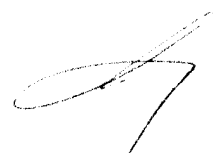
111/2015

ΕΡΩΤΗΜΑ: Το με αριθ. πρωτ. 610/4.3.2015 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα της Βουλής των Ελλήνων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ: Ερωτάται, αν υφίσταται υποχρέωση της Βουλής να καταβάλει στους επιστημονικούς συνεργάτες βουλευτών: 1) Μ. Κ., 2) Δ. Μ., 3) Γ. Κ. και 4) Π. Α., α) αποδοχές αναδρομικά για τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2014, β) αποδοχές για τον μήνα Ιανουάριο του 2015 και γ) υπερωρίες του μηνός Δεκεμβρίου 2014 (στους με στοιχ. 1, 2 και 4), και του μηνός Νοεμβρίου 2014 αναδρομικά (στον με στοιχ. 3).

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Με το προαναφερόμενο υπ' αριθ. 610/4.3.2015 έγγραφο του κ. Γενικού Γραμματέα της Βουλής και με την υπόμνηση ότι «*η ανακοίνωση για τις ημερομηνίες εκλογής νέου Προέδρου της Δημοκρατίας εκδόθηκε στις 8.12.2014, οι δε ψηφοφορίες για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας πραγματοποιήθηκαν στις 13.12.2014, 17.12.2014 και 29.12.2014*», διαβιβάσθηκε το από 2.3.2015 έγγραφο

της Προϊσταμένης της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών Τμήματος Μισθοδοσίας, σύμφωνα με το οποίο :

«Σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 4775/19/25.11.1982 (ΦΕΚ 137 Α') «Θεσμός Συνεργατών (Γραμματέων) Βουλευτών» του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων, η Βουλή αναλαμβάνει την υποχρέωση μόνο απέναντι σε κάθε Βουλευτή και για όσο συντρέχει η ιδιότητά του (άρθρο 4), αλλά και για ένα μήνα μετά την αποβολή της βουλευτικής του ιδιότητας (άρθρο 7), να καταβάλει τις αποδοχές των επιστημονικών συνεργατών.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα υπ' αριθμ. 12861/8558/29.12.2014, 12718/8448/24.12.2014, 12680/8426/24.12.2014 και 12600/8378/23.12.2014 έγγραφα προς το Τμήμα Μισθοδοσίας, που αφορούν στα ιδιωτικά συμφωνικά μίσθωσης εργασίας αορίστου χρόνου και τις αναλήψεις υπηρεσίας των επιστημονικών συνεργατών κ.κ. Κ. Μ., Μπ. Δ., Κ. Γ. και Α. Π., με τους Βουλευτές της ΙΕ' Κοινοβουλευτικής περιόδου κ.κ. Ρεπούση Μαρίας, Τζαβάρα Κων/νου, Στύλιου Γεώργιου και Κοψαχείλη Τιμολέοντα αντίστοιχα, θα θέλαμε τη γνώμη της Νομικής Συμβούλου του Κράτους στη Βουλή στα εξής:

1) Αν θα πρέπει να καταβληθούν οι αποδοχές του άρθρου 4 (τακτική μισθοδοσία) της απόφασης του Προέδρου της Βουλής περί «Θεσμού Συνεργατών (Γραμματέων) Βουλευτών» αναδρομικά για τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2014,

2) Αν θα πρέπει να καταβληθούν οι αποδοχές του άρθρου 7 της απόφασης του Προέδρου της Βουλής περί «Θεσμού Συνεργατών (Γραμματέων) Βουλευτών» στους ανωτέρω επιστημονικούς συνεργάτες για το μήνα Ιανουάριο 2015 σύμφωνα και με τις βεβαιώσεις των προαναφερομένων Βουλευτών για την παραχθείσα εργασία κατά το διάστημα από 29.12.2014 έως 31.1.2015,

και 3) Αν θα πρέπει να καταβληθούν οι υπερωρίες μηνός Δεκεμβρίου 2014 στους ανωτέρω επιστημονικούς συνεργάτες και αναδρομικά Νοεμβρίου 2014 στον κ. Κάπελλα Γρηγόριο, σύμφωνα με βεβαιώσεις υπερωριών των Βουλευτών, έγγραφα που έχουν ήδη προσκομίσει στην υπηρεσία μας.

Τα ανωτέρω έγγραφα έχουν προσκομιστεί στην υπηρεσία μας και σας επισυνάπτουμε: α) τα έγγραφα του Τμήματος Προσωπικού, β) οι βεβαιώσεις των Βουλευτών για την καταβολή αποδοχών μηνός Ιανουαρίου καθώς και γ) ο μηνιαίες βεβαιώσεις υπερωριών των Βουλευτών.».

2. Τα παραπάνω αποτέλεσαν την αφορμή υποβολής του εξεταζόμενου ερωτήματος.

II. ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

A. Οι ενδιαφέρουσες εν προκειμένω διατάξεις των άρθρων 25, 63 και 65 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζουν τα εξής:

Άρθρο 25: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους

δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. ... 3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται. ...».

Άρθρο 63: «1. Οι βουλευτές για την άσκηση του λειτουργήματός τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση και δαπάνες το ύψος των οποίων καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. ...».

Άρθρο 65: «1. Η Βουλή ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια κατά το άρθρο 76 και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. ... 6. Ο Κανονισμός καθορίζει την οργάνωση των υπηρεσιών της Βουλής υπό την εποπτεία του Προέδρου, καθώς και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της. Οι πράξεις του Προέδρου που αφορούν εις την πρόσληψη και την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της Βουλής υπόκεινται σε προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας».

Β. Με τις κρίσιμες εν προκειμένω, διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής των Ελλήνων (Μέρος Β' - ΦΕΚ 51/Α' 1997), όπως ισχύουν, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

Άρθρο 95: «... 3. Το υπερωριακό επίδομα των υπαλλήλων της Βουλής, ως προς τον υπολογισμό του ωρομισθίου, καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για υπερωριακή εργασία των δημοσίων πολιτικών διοικητικών υπαλλήλων.

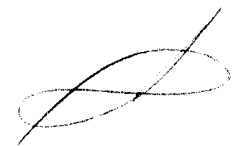
Με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής, που εκδίδονται, καθορίζεται ο συνολικός ανά υπάλληλο αριθμός των ωρών που απαιτείται για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας του Κοινοβουλίου, οι κατηγορίες των δικαιούχων, οι όροι και προϋποθέσεις καταβολής του και κάθε άλλη λεπτομέρεια. ...».

Άρθρο 164 Δ: «... 3. Οι ώρες της υπερωριακής απασχόλησης, σύμφωνα με την παράγραφο «3» του άρθρου 95 (πρώην άρθρα 101/89) του παρόντος, που καθορίζονται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, δεν μπορεί να υπερβαίνουν τις πενήντα δύο (52) ώρες το μήνα.

4. Σε περιπτώσεις απασχόλησης προσωπικού πέραν του συνήθους και για την εξυπηρέτηση ιδιαίτερων αναγκών λειτουργίας του Κοινοβουλίου, με αιτιολογημένες αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής, μπορεί, και υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι προβλέψεις του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος 2013 – 2016 σε ό,τι αφορούν στον προϋπολογισμό της Βουλής: ...

Με τις ανωτέρω αποφάσεις καθορίζονται οι ειδικότερες κατηγορίες των δικαιούχων, καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις καταβολής της αμοιβής για την επιπλέον υπερωριακή εργασία και τις τυχόν δαπάνες κίνησης, καθώς και η διαδικασία πιστοποίησης της πραγματοποίησής τους. ...».

Γ. Με τις διατάξεις της 4775/1982 Απόφασης του Προέδρου της Βουλής «Περί Δημοσιεύσεως στην Ε.τ.Κ. αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής «Για τη δημιουργία Θεσμού Συνεργατών (Γραμματέων) των Βουλευτών»

(ΦΕΚ Α' 137/25.11.1982), όπως ισχύουν, μετά από τροποποιήσεις, που επήλθαν με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής, ορίζονται μεταξύ άλλων:

Άρθρο 1: «1. Η Βουλή παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε Βουλευτή ή Ευρωβουλευτή να προσλαμβάνει μέχρι δύο επιστημονικούς συνεργάτες της απολύτου εμπιστοσύνης και ελεύθερης επιλογής του, σύμφωνα με τους περιορισμούς και τις υποχρεώσεις που ορίζουν οι ακόλουθες διατάξεις. ...
«3. Η αληθής έννοια των όρων «Επιστημονικός Συνεργάτης» δεν καθορίζεται από την επαγγελματική του ιδιότητα, τα δε καθήκοντά του προσδιορίζει ο εργοδότης αποκλειστικώς για την υποβοήθηση του Κοινοβουλευτικού του έργου. Δεν αποτελεί τυπικό προσόν πρόσληψης η επαγγελματική πείρα ή η συμμετοχή σε επαγγελματικές ενώσεις και επιμελητήρια. Δεν προκύπτουν επαγγελματικά δικαιώματα από την υπηρεσία του Επιστημονικού Συνεργάτη στον Βουλευτή.»».

Άρθρο 2: «1. Τα προσόντα πρόσληψης επιστημονικών συνεργατών των Βουλευτών ορίζονται διαζευκτικά ως εξής: ...».

Άρθρο 3: «Η πρόσληψη και η εργασιακή σχέση αναγνωρίζονται για την εφαρμογή της απόφασης τούτης μόνο εάν στηρίζονται σε έγγραφη ιδιωτική σύμβαση μίσθωσης εργασίας με πλήρη απασχόληση, ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Η σύμβαση αυτή καταρτίζεται αποκλειστικά και μόνο μεταξύ του βουλευτή και του συνεργάτη (γραμματέα) του. Η Βουλή και το Δημόσιο γενικότερα δεν έχουν καμία ευθύνη και συμμετοχή στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, που δημιουργούνται στα συμβαλλόμενα μέρη από την υπογραφή και εφαρμογή της σύμβασης αυτής πέρα από τη συμμετοχή και ευθύνη που καθορίζει περιοριστικά αυτή η απόφαση».

Άρθρο 4: «Η Βουλή αναλαμβάνει την υποχρέωση μόνον απέναντι σε κάθε βουλευτή και για όσο χρόνο συντρέχει η ιδιότητα του, να καταβάλλει τα παρακάτω ποσά κατά περίπτωση, σύμφωνα και με τους λοιπούς όρους και προϋποθέσεις των άρθρων 5 έως και 9.

«α. Μειώνονται από 1.1.2013 οι αποδοχές των επιστημονικών συνεργατών, ως εξής: Ο μηνιαίος βασικός μισθός των επιστημονικών συνεργατών του εδαφ. α' της παρ. 1 του άρθρου 2 είναι ίσος με το βασικό μισθό του εισαγωγικού Μ.Κ. του Δ' βαθμού του Ν. 4024/11. Ο μηνιαίος βασικός μισθός των επιστημονικών συνεργατών του εδαφ. Β' είναι ίσος με τον προαναφερόμενο μηνιαίο βασικό μισθό πολλαπλασιαζόμενο με το συντελεστή 0,85. Ο μηνιαίος βασικός μισθός των επιστημονικών συνεργατών του εδαφίου γ' ισούται με το μηνιαίο βασικό μισθό των συνεργατών του εδαφίου β', πολλαπλασιαζόμενο με το συντελεστή 0,85, εφαρμοζόμενων και για τις τρεις των προαναφερομένων περιπτώσεων κατά τα λοιπά των άρθρων 100 παρ. 1 και 101 παρ. 1 - 6 του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β', ΦΕΚ 51/Α/97), όπως ισχύουν κάθε φορά.

Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 29 του Ν. 4024/2011, όπως ισχύουν, εφαρμόζονται αναλόγως μέχρι το τέλος της ΙΕ Περιόδου της Βουλής».

β (γ). Τη νόμιμη αποζημίωση, σε περίπτωση καταγγελίας και λύσης μόνον της σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου που αντιστοιχεί στην υποχρέωση καταβολής των παραπάνω ποσών, όπως η υποχρέωση αυτή προσδιορίζεται ειδικότερα από τα άρθρα 4, 7 και 9 της απόφασης τούτης.»».

Άρθρο 5: «Για λόγους διαχειριστικούς και μόνο τα παραπάνω ποσά καταβάλλονται από το Ειδικό Λογιστήριο της Βουλής κατευθείαν στο συνεργάτη (γραμματέα) του βουλευτή και στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα. Για κάθε πληρωμή του ο συνεργάτης (γραμματέας) υποχρεούται να καταθέτει στη Βουλή έγγραφη βεβαίωση του βουλευτή για την κανονική απασχόλησή του. Η Βουλή για τους ίδιους λόγους παρακρατεί από τα παραπάνω ποσά και αποδίδει στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα στο Δημόσιο καθώς και σε οποιοδήποτε άλλο δικαιούχο, τις ασφαλιστικές εισφορές του συνεργάτη (γραμματέα), τους φόρους, κρατήσεις κ.λπ. που αναλογούν στα ποσά αυτά.

(Με την παρ. 4 άρθρου μόνου της με αριθμ. 14888/10079 (ΦΕΚ Α' 244/14.12.2012) το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 5 αναδιατυπώνεται ως εξής: «Σε περιπτώσεις απουσίας του συνεργάτη που συνεπάγονται περικοπή μισθού, καθώς και για την πληρωμή πρόσθετων αποδοχών κατά νόμο, απαιτείται βεβαίωση του Βουλευτή.»»).

Άρθρο 6: «Δεν βαρύνουν τη Βουλή αλλά τον ίδιο το βουλευτή οποιεσδήποτε άλλες συμφωνημένες ή νόμιμες απαιτήσεις του συνεργάτη (γραμματέα), καθώς και απαιτήσεις που προέρχονται από τη μη συνηθισμένη ή μη κανονική λειτουργία της σύμβασης μεταξύ του και του βουλευτή, όπως εντελώς ενδεικτικά οι απαιτήσεις για αμοιβή υπερωριακής απασχόλησης ή απασχόλησης σε μη εργάσιμες και εξαιρεσιμες ημέρες κ.ο.κ.».

Άρθρο 7: «Η υποχρέωση της Βουλής για την καταβολή των παραπάνω ποσών αρχίζει από την ημερομηνία πρόσληψης που αναφέρεται στη σύμβαση με την προϋπόθεση ότι κατατέθηκε στη Βουλή νόμιμα επικυρωμένο αντίγραφο της μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την ημερομηνία πρόσληψης και εφόσον τηρούνται οι υπόλοιποι όροι και προϋποθέσεις της απόφασης τούτης.

Εάν η σύμβαση αναφέρει χρόνο πρόσληψης ημερομηνία που εμπίπτει στο χρονικό διάστημα των 60 πρώτων ημερών από την ανακήρυξη του βουλευτή η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου παρατείνεται σε 60 μέρες.

Μετά την πάροδο των παραπάνω κατά περίπτωση προθεσμιών η υποχρέωση της Βουλής αρχίζει από την ημέρα υποβολής του νόμιμα επικυρωμένου αντιγράφου της σύμβασης εργασίας και εφόσον βέβαια τηρούνται οι υπόλοιποι όροι και προϋποθέσεις της απόφασης τούτης.

Η σύμβαση πρέπει να αναφέρει ρητά ότι η πρόσληψη γίνεται για την υποβοήθηση του κοινοβουλευτικού έργου του βουλευτή.

Η υποχρέωση της Βουλής ισχύει και για ένα μήνα μετά την αποβολή της βουλευτικής ιδιότητας».

Άρθρο 8: «Ο Πρόεδρος της Βουλής εξουσιοδοτείται να ρυθμίζει με απόφασή του τους τεχνικούς και διαδικαστικούς όρους και, προϋποθέσεις για την εφαρμογή της απόφασης τούτης».

Δ. Με την υπ' αριθ. 4408/3144/19.4.2013 (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ.187/29.4.2013) απόφαση του Προέδρου της Βουλής ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής: «1. Μειώνουμε από 1.3.2013, τον ανώτατο κατά μήνα αριθμό των ωρών υπερωριακής απασχόλησης για κάθε επιστημονικό συνεργάτη Βουλευτή ή Έλληνα Βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε 52 ώρες και ορίζουμε την ωριαία αμοιβή του προσωπικού αυτού, ίση με το ωρομίσθιο που ισχύει κάθε φορά για τους λοιπούς δημοσίους πολιτικούς υπαλλήλους, δίχως προσαυξήσεις ανεξαρτήτως εάν προσφέρεται πέραν της 22^{ης} ώρας ή κατά Κυριακές και εξαιρέσιμες ημέρες πέραν της υποχρεωτικής εργασίας.

2. Η βεβαίωση των κατά μήνα ωρών υπερωριακής απασχόλησης θα γίνεται από τους Βουλευτές και Έλληνες Βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εγγράφως. Στη βεβαίωση θα φαίνεται ο χρόνος απασχόλησεως του επιστημονικού συνεργάτη ανάλογα με την υπερωριακή εργασία του, θα τελεί, δε, υπό την έγκρισή μας ή του Γενικού Γραμματέα της Βουλής με ιδιαίτερη απόφαση που θα εκδίδεται κάθε μήνα.».

Ε. Με τις παρακάτω ενδιαφέρουσες εν προκειμένω διατάξεις του ΑΚ ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 281: «Η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος.».

Άρθρο 288: «Ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη.».

Άρθρο 471: «Με σύμβαση που συνάπτει με το δανειστή μπορεί κάποιος να αναδεχτεί ξένο χρέος έτσι ώστε να υπεισέλθει αυτός στη θέση του οφειλέτη και ο τελευταίος να απαλλαγεί.».

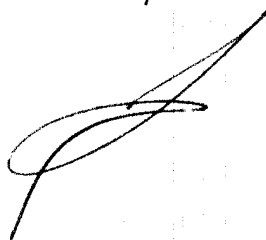
Άρθρο 472: «Ο αναδοχέας έχει απέναντι στο δανειστή τις ίδιες υποχρεώσεις, που είχε και ο παλιός οφειλέτης.».

Άρθρο 473: «Ο αναδοχέας μπορεί να αντιτάξει ενστάσεις, που απορρέουν από την σχέση μεταξύ του δανειστή και του παλαιού οφειλέτη ... (όχι συμψηφισμός).».

Άρθρο 474: «Ο αναδοχέας δεν έχει ενστάσεις από την σχέση του με τον παλιό οφειλέτη.».

Άρθρο 648: «Με τη σύμβαση εργασίας ο εργαζόμενος έχει υποχρέωση να παρέχει, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, την εργασία του στον εργοδότη και αυτός να καταβάλλει τον συμφωνημένο μισθό. ...».

Άρθρο 653: «Ο εργοδότης έχει υποχρέωση να καταβάλλει το συμφωνημένο ή το συνηθισμένο μισθό».

Άρθρο 655: «Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία ή συνήθεια, ο μισθός καταβάλλεται μετά την παροχή της εργασίας και, αν υπολογίζεται κατά ορισμένα διαστήματα κατά τη διάρκεια της σύμβασης, καταβάλλεται στο τέλος καθενός από αυτά. Σε κάθε περίπτωση μόλις λήξει η σύμβαση γίνεται απαιτητός ο μισθός που αντιστοιχεί στο χρόνο έως τη λήξη. ...».

Άρθρο 669: «Η σύμβαση εργασίας παύει αυτοδικαίως, όταν λήξει ο χρόνος για τον οποίο συνομολογήθηκε. Σύμβαση εργασίας που η διάρκειά της δεν ορίστηκε ούτε και συνάγεται από το είδος και το σκοπό της εργασίας, λύνεται ύστερα από καταγγελία καθενός από τα μέρη. ....».

Άρθρο 672: «Καθένα από τα μέρη έχει δικαίωμα σε κάθε περίπτωση να καταγγείλει οποτεδήποτε τη σύμβαση για σπουδαίο λόγο, χωρίς να τηρήσει προθεσμία. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί να αποκλειστεί με συμφωνία.».

ΙΙΙ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΡΙΣΙΜΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

A. Από τη συνδυαστική ερμηνεία των προαναφερόμενων διατάξεων προκύπτει ότι, με την υπ' αριθ. 4775/1982 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, όπως ισχύει, και μέσα στα πλαίσια του θεσμικού ρόλου της Βουλής και της συνταγματικά κατοχυρωμένης δυνατότητας να καθορίζει το ύψος των δαπανών που δικαιούνται οι βουλευτές και να ρυθμίζει κατά τρόπο αποκλειστικό την οργάνωση των υπηρεσιών της καθώς και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της με τον Κανονισμό της, που θεσπίζεται με απόφαση της ολομέλειάς της, (βλ. Ελ. Συν. (Ολ.) 820/2010, Στ.Ε. (Ολ.) 3705/2008, Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 21/2009, 424/2005, Κ. Μαυριά «Συνταγματικό Δίκαιο» Έκδ. 2000 σελ. 609, Αθ. Ράϊκου «Συνταγματικό Δίκαιο» Έκδ. 3^η, σελ. 212 επ.), παρασχέθηκε η δυνατότητα σε κάθε Βουλευτή και Ευρωβουλευτή να προσλαμβάνει μέχρι δύο (2) Επιστημονικούς Συνεργάτες της απολύτου επιλογής και εμπιστοσύνης του εφόσον όμως τηρούνται οι προϋποθέσεις και οι περιορισμοί, που τάσσουν οι διατάξεις αυτές. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί αναμφισβήτητο ζήτημα, που κατά το Σύνταγμα ανήκει στην αρμοδιότητα του Κανονισμού της Βουλής.

Επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση επί της πρότασης του Προέδρου της Βουλής για την δημιουργία του θεσμού των συνεργατών (γραμματέων) των Βουλευτών, ο σκοπός των διατάξεων αυτών είναι η κατά το δυνατόν διευκόλυνση του έργου των Βουλευτών μέσα σε ένα περιβάλλον αυξανόμενων απαιτήσεων και προκλήσεων με προφανή σκοπό την εξύψωση του έργου τους. Τα παραπάνω προκύπτουν και από τα πρακτικά της Βουλής της ΚΒ' συνεδρίασης την 15.11.82, κατά τα οποία και συζητήθηκε η παραπάνω πρόταση, σύμφωνα με την οποία η σχετική πρόταση υποστηρίχθηκε θερμά από όλους τους λαβόντες το λόγο (συμπολίτευση και αντιπολίτευση) εισηγητές και αγορητές.

Η πρόσληψη αυτή, όπως διαγράφεται από τις παραπάνω διατάξεις, απαιτεί να συντρέχουν στο πρόσωπο του προσλαμβανόμενου απόλυτα αυξημένα τυπικά προσόντα τα οποία και θα αποδεικνύονται με τον αντικειμενικό τρόπο, που περιοριστικά επίσης αναφέρουν οι ίδιες διατάξεις,

με προφανή λόγο την εξυπηρέτηση κατά τον καλύτερο τρόπο του προαναφερόμενου σκοπού.

Β. Στη συνέχεια με τις διατάξεις των άρθρων 3 και επ. προσδιορίζεται η φύση της σχέσης του βουλευτή με τον συνεργάτη του την οποία ορίζει ως ιδιωτική σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου, το οποίο και έχει ως αποτέλεσμα, εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί κάτι άλλο, ο μισθός να καταβάλλεται μετά την παροχή της εργασίας (άρθρο 655 ΑΚ). Τα ποσά, των οποίων την πληρωμή, αναλαμβάνει η Βουλή καθορίζονται επακριβώς στις προαναφερόμενες διατάξεις. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και αποζημίωση για την παροχή υπερωριακής εργασίας εκ μέρους του επιστημονικού συνεργάτη υπό τους όρους και προϋποθέσεις, που προβλέπουν οι ίδιες διατάξεις και εφόσον πάντοτε η παροχή υπερωριακής εργασίας βεβαιώνεται προσηκόντως από τον βουλευτή. Περαιτέρω οριοθετούνται επακριβώς οι υποχρεώσεις της Βουλής στην σχέση αυτή, ο ρόλος της οποίας προσομοιάζει με τον αναδοχέα χρέους, προς καταβολή των αυστηρά από τις διατάξεις αυτές όπως ισχύουν, καθοριζόμενων ποσών, και για όσο χρόνο συντρέχει η ιδιότητα του βουλευτή, παρακρατώντας και τις αντίστοιχες ασφαλιστικές εισφορές. Επισημαίνεται ότι, με το αναγραμματισμένο εδ. β' του άρθρου 4 της παραπάνω απόφασης ορίζεται ότι η Βουλή αναλαμβάνει επιπλέον την υποχρέωση να καταβάλλει την νόμιμη αποζημίωση στον επιστημονικό συνεργάτη στην περίπτωση της καταγγελίας σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου (όχι ορισμένου χρόνου εξ αντιδιαστολής), όπως αυτή προσδιορίζεται κατά ποσόν, από τις διατάξεις της ίδιας αποφάσεως σε συνδυασμό με τις κοινές διατάξεις του Α. Κ., οι οποίες ισχύουν συμπληρωματικώς. Επιπλέον, προσδιορίζεται και η τυπική λογιστική τακτοποίηση των προκύπτων ποσών, αφού από την σαφή γραμματική διατύπωση του άρθρου 5 εδ. 2 απαιτείται η έγγραφη βεβαίωση του βουλευτή για την κανονική παροχή των υπηρεσιών του επιστημονικού συνεργάτη, για κάθε πληρωμή. Ταυτόχρονα, αποκλείεται ρητώς η υποχρέωση της Βουλής προς καταβολή κάθε περαιτέρω ποσού, που αναλαμβάνει ο βουλευτής έναντι του συνεργάτη του (βλ. Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 91/2015, πρβλ. Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 90/2015).

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι, με την ρητή διάταξη του άρθρου 6 της προαναφερόμενης απόφασης, η Βουλή δεν βαρύνεται με υποχρεώσεις, που προκύπτουν από την μη συνηθισμένη και κυρίως μη κανονική λειτουργία της σύμβασης. Προφανώς δε στην έννοια της μη κανονικής λειτουργίας υπάγεται, εκτός των ενδεικτικώς αναφερομένων (υπερωριακή απασχόληση κλπ.) και κάθε απαίτηση, που δεν προκύπτει από την συνήθη και σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη ερμηνεία και εκτέλεση της σύμβασης εργασίας, που συνδέει τον βουλευτή με τον επιστημονικό του συνεργάτη.

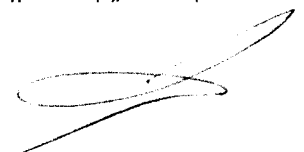
Στην συνέχεια, με τις διατάξεις του άρθρου 7 ρυθμίζεται η κατά χρόνο υποχρέωση της Βουλής προς καταβολή των προαναφερόμενων ποσών, δηλαδή, προσδιορίζεται πότε αρχίζει η σχετική υποχρέωση και πότε λήγει η ίδια υποχρέωση.

Ειδικότερα ορίζεται ότι, η υποχρέωση της Βουλής προς καταβολή των παραπάνω ποσών αρχίζει από την ημερομηνία πρόσληψης, που αναφέρεται στη σύμβαση, με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι η σχετική σύμβαση κατατίθεται στις αρμόδιες υπηρεσίες της Βουλής μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία (30 ημερών από την ημερομηνία πρόσληψης), εφόσον βεβαίως τηρούνται και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις, που τάσσουν οι ίδιες διατάξεις.

Σε περίπτωση, που η σύμβαση πρόσληψης αναφέρει ως ημερομηνία πρόσληψης, που εμπίπτει στο χρονικό διάστημα των εξήντα (60) πρώτων ημερών από την ανακήρυξη του βουλευτή, η προαναφερόμενη προθεσμία παρατείνεται σε εξήντα (60) ημέρες. Μετά την εξάντληση των προαναφερομένων κατά περίπτωση προθεσμιών η υποχρέωση της Βουλής αρχίζει από την ημέρα υποβολής του νόμιμα επικυρωμένου αντιγράφου της σύμβασης, εφόσον σε κάθε περίπτωση τηρούνται οι υπόλοιποι όροι και προϋποθέσεις των παραπάνω διατάξεων.

Στη συνέχεια με τις διατάξεις του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 7 της ερμηνευόμενης απόφασης της Ολομέλειας τίθεται το απώτερο χρονικό όριο της υποχρέωσης της Βουλής, από την γραμματική διατύπωση της οποίας προκύπτει ότι το όριο αυτό είναι και ένας μήνας μετά την αποβολή της βουλευτικής ιδιότητας, η οποία και επέρχεται όπως προβλέπει το ισχύον Σύνταγμα (άρθρο 53 - λήξη βουλευτικής περιόδου, άρθρο 58 - έκπτωση, άρθρο 60 παρ. 2 - παραίτηση, θάνατος κλπ.)

Σημειώνεται ότι, η διάταξη αυτή ισχύει με το ίδιο περιεχόμενο από την θέσπισή της (25.11.1982) παρά τις τροποποιήσεις που έχουν υποστεί λοιπές διατάξεις της ίδιας απόφασης. Ερμηνευομένη επιπλέον σύμφωνα με το όλο πνεύμα και σκοπό των διατάξεων αυτών, που όπως αναφέρθηκε είναι η διευκόλυνση του κοινοβουλευτικού έργου του βουλευτή, με την υποστήριξη του με ένα έμπιστο και προσοντούχο συνεργάτη, παρέχει την δυνατότητα στον βουλευτή, που απέβαλε την ιδιότητά του, με κάποιον από τους προαναφερόμενους τρόπους, να υποστηρίζεται για ένα ακόμη μήνα, μετά την απώλεια της ιδιότητάς του από το ίδιο πρόσωπο υποβοηθώντας τον στις τελευταίες υποχρεώσεις, που τυχόν έχει κατά το διάστημα αυτό από την άσκηση του κοινοβουλευτικού του έργου, αλλά και η υποστήριξη του βουλευτή κατά τον επικείμενο προεκλογικό αγώνα, ενδεχομένως δε και η χρηματική υποστήριξη του συνεργάτη μέχρι την εξεύρεση νέας εργασίας, ή την ανάληψη των ίδιων καθηκόντων στην περίπτωση επανεκλογής του ίδιου προσώπου. Επί πλέον και η διάταξη για την καταβολή εκ μέρους της Βουλής της οφειλομένης κατά τις ισχύουσες διατάξεις αποζημίωσης, λόγω

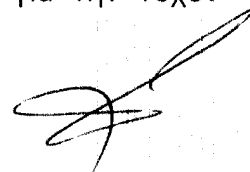
απροειδοποίητου καταγγελίας, δεν έχει τροποποιηθεί, παρά μόνο αναγραμματίσθηκε.

Στην συνέχεια, με τις διατάξεις του άρθρου 8 παρέχεται ευρεία εξουσιοδότηση στον Πρόεδρο της Βουλής όπως με απόφασή του ρυθμίζει τους τεχνικούς όρους, την διαδικασία και τις προϋποθέσεις, για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Σε εκτέλεση της διάταξης αυτής εκδόθηκε η ήδη τροποποιηθείσα υπ' αριθμ. 1834/2002 (ΦΕΚ Β' 348/21.3.2002) απόφαση του Προέδρου της Βουλής με την οποία καθορίστηκε μεταξύ άλλων και ειδικό επιμίσθιο.

Γ. Σημειώνεται ότι οι παραπάνω παραδοχές δεν έρχονται σε αντίθεση με τις συμπληρωματικώς ισχύουσες διατάξεις των άρθρων 648, 653, 655 και 699 του Α.Κ. .

Δ. Περαιτέρω, η διάταξη του άρθρου 281 Α.Κ. ορίζει ότι η άσκηση δικαιώματος απαγορεύεται αν αυτή υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλονται από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη, ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος. Αποσκοπεί στην πάταξη της κακοπιστίας και ανηθικότητας στις συναλλαγές και γενικώς στην άσκηση κάθε δικαιώματος και για το λόγο αυτό έχοντας έντονο το χαρακτήρα κανόνα δημοσίας τάξεως, δεν αποκλείεται να εφαρμοσθεί και επί δικαιωμάτων, που πηγάζουν από διατάξεις δημόσιας τάξης, εφόσον οι γενικά συντρέχουσες περιστάσεις εμφανίζουν τη συμπεριφορά του δικαιούχου, ως υπερακοντίζουσα καταδήλως τα παραπάνω όρια (βλ. Απ. Γεωργιάδη - Μιχαήλ Σταθόπουλου «Αστικός Κώδιξ κατ' άρθρο Ερμηνεία», Έκδ. 1978, σελ. 489 επ., Α.Π. 207/2014, 247/2014 (ΝΟΜΟΣ) κ.ά., περί της σχέσεώς της και με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 25 του ισχύοντος Συντάγματος βλ. Σ.Τ.Ε. 338/2014, 713/2010 (ΝΟΜΟΣ) κ.ά.). Η ένσταση αυτή δύναται να προβληθεί και από τον αναδοχέα χρέους ενόψει των διατάξεων των άρθρων 471 και 472 ΑΚ.

Ε. Εξ άλλου, η αρχή που θεσμοθετήθηκε με το άρθρο 288 ΑΚ, κατά την οποία ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη, είναι εφαρμοστέα επί της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του οφειλέτη, αλλά και του δανειστή, οι οποίες απορρέουν από οποιαδήποτε έγκυρη ενοχική σχέση, ή ακόμη και από διοικητικές συμβάσεις. Είναι η βασική διάταξη, που περιέχει την κατευθυντήρια και δεσμευτική γραμμή αναφορικά με την λειτουργία κάθε επιμέρους ενοχικής σχέσης. Η εφαρμογή της επιβάλλει ή απαγορεύει πράξεις στον οφειλέτη ή τον δανειστή διευρύνοντας ή περιορίζοντας τις αντίστοιχες υποχρεώσεις, συμπληρώνει ή διορθώνει τα κενά νόμου ή της δικαιοπραξίας, όπως στις περιπτώσεις της εύλογης αμφιβολίας, της συνδρομής ειδικών συνθηκών, της μη πρόβλεψης από τον νόμο άλλης προστασίας των προσώπων κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, ή όταν δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες ειδικές προϋποθέσεις για την τυχόν

προστασία αυτή (βλ. Απ. Γεωργιάδη - Μιχαήλ Σταθόπουλου, όπου παραπάνω σελ. 26 επ., Α.Π. 1301/2013, 918/2013 (ΝΟΜΟΣ) κ.ά.).

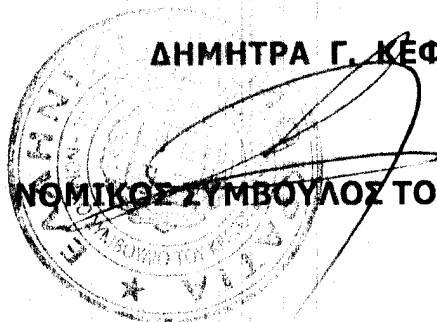
IV. 1. Κατόπιν των προεκτεθέντων ως προς την ερμηνεία των κρίσιμων για το παρόν ερώτημα διατάξεων, σε συνδυασμό και με τα τεθέντα υπόψη πραγματικά στοιχεία του ερωτήματος, προκύπτει ότι, η Βουλή με το θεσμό των επιστημονικών συνεργατών αναλαμβάνει έναντι του βουλευτή την υποχρέωση να καταβάλει απ' ευθείας στον προσλαμβανόμενο, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, τα ποσά, που ρητώς και περιοριστικώς αναφέρουν αυτές και με την συνδρομή των συγκεκριμένων προϋποθέσεων, που ορίζουν. Μεταξύ των υποχρεώσεων της Βουλής περιλαμβάνεται αναμφίβολα η καταβολή του μηνιαίου μισθού, που καθορίζουν οι διατάξεις αυτές και μάλιστα από την ημερομηνία πρόσληψης, εφόσον η σχετική σύμβαση κατατέθηκε εντός τριάντα (30) ημερών, ο μισθός, που αντιστοιχεί και ένα μήνα μετά την απώλεια της βουλευτικής ιδιότητας του βουλευτή και οι υπερωρίες, όπως αυτές και υπό τις προϋποθέσεις, που αυτές προβλέπονται από τις αναλυτικώς παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι αυστηρές προϋποθέσεις, υπό τις οποίες καταβάλλονται τα ποσά αυτά και υπό την απαραίτητη προϋπόθεση της αντίστοιχης βεβαιώσεως του βουλευτή. Οι υποχρεώσεις της Βουλής πηγάζουν μόνο από την συνηθισμένη και κανονική λειτουργία της εργασιακής σύμβασης μεταξύ του βουλευτή και του επιστημονικού του συνεργάτη.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέρη της συγκεκριμένης τριγωνικής τριγωνικής σχέσης πρέπει να λειτουργούν, όπως απαιτεί η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, ενώ δεν αποκλείεται τα δικαιώματα, που πηγάζουν από τη σχέση αυτή να ασκούνται καταχρηστικώς. Η καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων αυτών συνιστά αόριστη νομική έννοια, η οποία κρίνεται αντικειμενικώς βάσει όμως των συγκεκριμένων δεδομένων σε κάθε περίπτωση (βλ. Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 91/2015).

2. Εν προκειμένω, τα πραγματικά περιστατικά, που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία της Βουλής, (ανακοίνωση των ημερομηνιών εκλογής του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας), λόγω της μελλοντικής, αόριστης και αμφίβολης έκβασής τους, δεν μπορούν από μόνα τους να στοιχειοθετήσουν την έννοια της μη κανονικής εξέλιξης της σύμβασης, της μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη και πολύ περισσότερο την έννοια της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος των δικαιουμένων τα αμφισβητούμενα ποσά. Εάν όμως οι αρμόδιες υπηρεσίες της Βουλής έχουν περαιτέρω στοιχεία, τα οποία κατά την εκτίμησή τους θεμελιώνουν τυχόν καταχρηστική και αντίθετη προς την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων προσώπων, τότε αίρεται η υποχρέωση της Βουλής προς καταβολή των εξεταζομένων ποσών (βλ. ό.π.).

Στην περίπτωση αυτή τα υπ' αριθ. 12600/8378/23.12.2014, 12680/8426/24.12.2014, 12718/8448/24.12.2014 και 12861/8558/29.12.2014 έγγραφα της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστηρίξεως - Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού και Επιμορφώσεως - Τμήμα Προσωπικού με τα οποία η αρμόδια υπηρεσία της Βουλής, αφού αποδέχθηκε τις υποβληθείσες **εντός τριάντα (30) ημερών από την σύναψή τους** αντίστοιχες συμβάσεις εργασίας των αναφερομένων στο ερώτημα τεσσάρων (4) επιστημονικών συνεργατών βουλευτών, απευθύνθηκε στην Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών - Τμήμα Λογιστηρίου, προκειμένου να προβεί στις δέουσες ενέργειες, πρέπει να ανακληθούν με ειδικώς και επαρκώς αιτιολογημένη πράξη.

V. Κατά συνέπεια των προαναφερομένων επί του τεθέντος ερωτήματος προσηκεί η απάντηση ότι, ενόψει του δοθέντος πραγματικού, δεν συντρέχει άνευ ετέρου νόμιμη περίπτωση άρσεως της υποχρεώσεως της Βουλής για την καταβολή στους αναφερόμενους στο ερώτημα τέσσερις (4) επιστημονικούς συνεργάτες βουλευτών των ποσών που αντιστοιχούν: 1. στο μισθό τους για το από την ημερομηνία πρόσληψης και μέχρι τη λήξη της βουλευτικής περιόδου, διάστημα, 2. στο μισθό του μηνός Ιανουαρίου 2015 (ένα μήνα μετά την απώλεια της βουλευτικής ιδιότητας του κατά περίπτωση βουλευτή) και 3. στις υπερωρίες, που πληρούν τις κατά νόμο προϋποθέσεις θεμελιώσής τους, για το χρονικό διάστημα, που προκύπτει προσηκόντως από αντίστοιχη βεβαίωση του κατά περίπτωση βουλευτή.

ΔΗΜΗΤΡΑ Γ. ΚΕΦΑΛΑ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ